

1 Úkol

1. Změřte průměry šesti drátů na pracovní desce.
2. Změřte odpor šesti drátů Wheatstoneovým a Thomsonovým můstkem Metra - MTW. Vysvětlete rozdíly ve výsledcích měření.
3. Změřte odpory ve čtyřbodovém zapojení pomocí multimetru KEITHLEY 2010
4. Určete měrný odpor jednotlivých vzorků i s příslušnou chybou výsledku. Stanovené hodnoty porovnejte s hodnotami uváděnými v tabulkách.

2 Teorie

2.1 Čtyřbodové zapojení

Čtyřbodové zapojení je způsob zapojení rezistoru za pomoci čtyř kontaktů, kde pár je proudový a druhý pár slouží na měření napětí.

2.2 Wheatstoneův a Thomsonův můstek

Tyto můstky jsou soustavy rezistorů, které na základě porovnávání velikostí odporů umožňují stanovení odporu měřeného rezistoru. Thomsonův má tu výhodu, že se s ním dá měřit čtyřbodovou metodou, díky čemuž se lépe měří malé odpory.

2.3 Měrný odpor

Měrný odpor homogeního vodiče je definován vztahem

$$\rho = \frac{RS}{l}, \quad (1)$$

kde R je odpor, S průřez a l délka. Jeho jednotkou je $\Omega \cdot \text{m}$.

2.4 Chyby

Můstek má chybu 0.02% až na kotouč s 0.1Ω , kde je tato chyba 0.1%. Multimetr KEITHLEY 2010 jsem počítal chybu 0.006%, která odpovídá tomu, že byl kalibrován nejdéle před rokem.

Při výpočtu veličiny se u součinu a podílu sčítají relativní chyby jednotlivých veličin. Absolutní chybu získáme následným vynásobením vypočítané hodnoty sumou relativních chyb.

materiál	d/mm							
W	0.682	0.681	0.685	0.677	0.682	0.677	0.690	0.682 ± 0.002
Cu	1.142	1.102	1.100	1.116	1.092	1.086	1.110	1.108 ± 0.006
konstantan	0.344	0.348	0.349	0.349	0.343	0.343	0.342	0.345 ± 0.001
Fe	0.407	0.408	0.404	0.405	0.407	0.410	0.404	0.406 ± 0.001
mosaz	0.590	0.597	0.593	0.594	0.590	0.596	0.595	0.594 ± 0.001
chromnikl	1.001	1.008	1.005	1.027	1.013	0.999	1.001	1.008 ± 0.003

Tabulka 1: Průměry drátů

l/cm	90.0	89.9	89.9	89.9	90.0	89.9	89.9 ± 0.1
---------------	------	------	------	------	------	------	----------------

Tabulka 2: Délky drátů

3 Měření

3.1 Rozměry drátů

Pomocí mikrometru jsem měřil na sedmi místech průměry každého z drátů, které jsem následně statisticky vyhodnotil. Výsledky jsou v tabulce 1. Délka každého z drátů by měla být stejná, tak jsem změřil každý zvlášť a následně používal průměr těchto hodnot. Vyhodnocení je v tabulce 2.

3.2 Odpory drátů

Následně jsem měřil odpory jednotlivých drátů Wheatstoneovým a Thomsonovým můstkem spolu s digitálním multimetrem KEITHLEY 2010. Všechny výsledky jsou v tabulce 3.

	R_W/Ω	R_T/Ω	R_K/Ω
W	0.17760 ± 0.00003	0.13800 ± 0.00003	0.1374 ± 0.0008
Cu	0.05180 ± 0.00001	0.016600 ± 0.000003	0.0163 ± 0.0001
konstantan	4.9536 ± 0.0010	4.9200 ± 0.0010	4.92 ± 0.03
Fe	1.5220 ± 0.0003	1.4860 ± 0.0003	1.477 ± 0.009
mosaz	0.25550 ± 0.00005	0.2200 ± 0.0004	0.220 ± 0.001
chromnikl	1.1966 ± 0.0002	1.1620 ± 0.0002	1.180 ± 0.007

Tabulka 3: Odpory drátů

	$\rho \cdot 10^6 / \Omega\text{m}$	$\rho_{tab} \cdot 10^6 / \Omega\text{m}$
W	0.0561 ± 0.0004	0.0536
Cu	0.0178 ± 0.0002	0.0169
konstantan	0.512 ± 0.004	0.490
Fe	0.213 ± 0.003	0.0996
mosaz	0.0678 ± 0.0004	0.075
chromnikl	1.031 ± 0.007	1.08

Tabulka 4: Měrné odpory kovů ve srovnáním s tabulkovými hodnotami.

3.3 Měrné odpory drátů

Pro výpočet měrných odporů jednotlivých drátů jsem použil hodnoty odporů naměřené za pomoci Thomsonova můstku. Důvod, proč je považuji za nejvěrohodnější je uveden v diskuzi. Měrný odpor jsem určil dle vztahu 1 a chybu jsem stanovil dle postupu uvedeném v teorii. Výsledky shrnuje tabulka 4, kde je navíc uvedena hodnota z tabulek.

4 Diskuze

Nejslabší metodou na měření malých odporů byl Wheatstoneův můstek. Při této metodě se totiž do výsledku připočetla velikost odporu vodičů, která byla okolo 40 mΩ. Tato chyba u Thomsonova můstku nenastala díky čtyřbodovému zapojení. Měření za pomoci multimetru KEITHLEY 2010 má možná o něco větší chybu, než kterou bylo měření opravdu zatíženo, protože ve specifikacích přístroje je tato chyba určena v závislosti od poslední kalibrace, což mi nebylo známo. Výsledky této metody se však schodovali s hodnotami určenými Thomsonovým můstkem.

Mnou určené hodnoty měrného odporu korespondují s těmi tabulkovými s jemnou odchylkou, která mohla být způsobena zahříváním vodičů, či nedokonalostí vodivých spojů. Jedinou výjimkou je železo, u kterého mi vyšla ve srovnání s tabulkami dvounásobná hodnota. Důvod této chyby jsem však nenašel.

5 Závěr

Změřil jsem průměry drátů a stanovil jejich statistickou hodnotu. Výsledky jsou v tabulce 1.

Změřil jsem odpory drátů za pomoci Wheatstoneova a Thomsonova můstku a vysvětlil rozdíl ve výsledku. Výsledky jsou v tabulce 3.

Změřil jsem odpory drátů ve čtyřbodovém zapojení za pomoci multimetru KEITHLEY 2010. Výsledky jsou v tabulce 3.

Určil jsem velikost měrných odporů jednotlivých kovů včetně jejich chyb. Výsledky jsou v tabulce 4.

Reference

- [1] **Studijní text na praktikum II**
http://physics.mff.cuni.cz/vyuka/zfp/txt_204.pdf (2. 12. 2011)
- [2] *J. English: Zpracování výsledků fyzikálních měření*
LS 1999/2000